

Latvijas Ugunsdzēsības muzejs
Ziņojums

**Jāņa – Alberta Matuļa dokumentu kolekcija kā Valmieras
Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības vēstures avots**

Sagatavoja:
Latvijas Ugunsdzēsības muzeja
Ugunsdzēsības attīstības izpētes
un izglītojošā darba nodaļas
vecākais speciālists
Rūdolfs Vītoliņš

Rīga
2024

IEVADS

2023.gada rudenī Latvijas Ugunsdzēsības muzejā tika veikta vairāku krājumā esošu dokumentu kopu izformēšana.¹ Starp izformēšanai paredzētajiem dokumentiem atradās vairākas dokumentu mapes, kurās apkopoti materiāli par Valmieras BUB ikdienu laika periodā no 19. gadsimta beigām līdz 1967. gadam. Materiālu apjoms, skrupulozitāte kā tie savākti, mums spēj atklāt ne tikai detalizētu Valmieras BUB biedru ikdienu un kultūru, tās transformācijas cauri 20. gadsimtam, bet arī cilvēku, kas savācis un apkopojis šo materiālu. Līdztekus kolekcija atklāj Latvijas Ugunsdzēsības muzeja krājuma veidošanas problēmas 1980. gados.²

Saskaroties ar šiem dokumentiem 2023.gada rudenī, iesākās darbs ar divpadsmit mapēm, kurās kā katra atsevišķi numurēta lapas puse apkopoti augstāk minētie dokumenti. Lielākoties izgriezumiem un neliela izmēra papīra loksnēm uz kurām rokrakstā ar zīmuli piešķirti kārtas numuri. Tas veikts vēlāk, kad dokumentu apkopojums nonāca Latvijas Ugunsdzēsības muzejā pēc Jāņa Matuļa nāves 1989.gadā. Visus materiālus, kas saistīti ar ugunsdzēsības vēsturi, muzejam nodeva nelaiķa ugunsdzēsēja dzīvesbiedre Alma Matule, pēc vīra vēlēšanās. Līdzīgi kā Valmieras pilsētas vēstures materiālus saņēma Valmieras novadpētniecības muzejs.

Ugunsdzēsējs Jānis - Alberts Matulis (1912-1989) zināms kā Valmieras novadpētniecības entuziasts un rūpīgs kolekcionārs. Ugunsdzēsēja arodu pavadošās iespējas izstaigāt visdažādākos rajona un mājas stūrus, deva iespēju Matulim savākt neskaitāmus citu aizmirstus, noslēptus vai pazaudētus Valmieras pilsētas un novada kultūrvēstures materiālus.³

Pāršķirstot apjomīgos materiālus (vairāk kā 500 lapas dažādos formātos un izmēros) kļūst skaidrs, ka mums darīšana ar darba materiāliem, piezīmēm un norakstu kartotēkām, nevis atlasītiem dokumentiem vai kādu strukturētu

¹ Darbs veikts pēc akreditācijas komisijas ieteikuma un VUGD Finanšu Plānu Pārvaldes pieprasījuma.

² Kolekciju raksturo ārkārtīgi liels daudzums sīkā rokrakstā aprakstītu zīdpapīra lapiņu, no burtnīcām izgrieztu strēmeļu, kas daudzas pārstāsta, piemēram, žurnālā "Ugunsdzēsējs" publicētus rakstus (jau esošus muzeja krājumā).

³ Zanders, Ojārs (2006). Kas jaunākajām paaudzēm mazāk zināms: par dzīvi, grāmatām un bibliotēku. *Bibliotēku Pasaule*, Nr. 35., 36. Pieejams: <https://periodika.lndb.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#issue:309432>

Valmieras BUB vēstures vēstījumu. Tas uzstāda konceptuālu problēmu: vai šie ir Valmieras BUB vēstures avoti vai drīzāk Matuļa arhīvs, tātad, piezīmes un noraksti, kas izdarīti pašam Matulim strādājot ar avotiem, piemēram, sēžu protokoliem, vēstulēm. Vien vispārējs ieskats liek noprast, ka pēc ārējām pazīmēm materiāli klasificējami trīs nosacītās grupās:

1. Avīžu publikāciju noraksti, fragmentu izraksti rokrakstā;
2. Dokumenti (telegrammu, BUB darbības pārskatu, lēmumu, ziņojumu oriģināli);
3. Dokumentu noraksti un satura pārstāsti (lielākā kolekcijas daļa)

Pēc apmēram divu mēnešu darba ar šiem visdažādākā satura dokumentiem, tika, pirmkārt, sastādīts visaptverošs saraksts, kurā norādīts dokumenta saturs, iespēju robežās arī datējums. Kopumā sasniedzot sarakstu, ko veido 502 vienības. Otrkārt, ignorējot dokumentu lapušu numerācijas secību, kas piešķirta šiem materiāliem nonākot LUM krājumā, tie tika sistematizēti pēc tematiskā principa (skat. 1.pielikumu 13.lpp.). Treškārt, dokumentiem tika piešķirts jauns dalījums tematiskās mapēs, lai apjomīgais dokumentu skaits kļūtu pārskatāmāks.

Šī ziņojuma **mērķis** ir raksturot muzeja rīcībā esošos Valmieras BUB materiālu tematiku, lai sniegtu ieskatu to izmantošanas iespējās tālākajā pētniecībā. Ziņojumā skatīti tikai materiāli, kas veltīti brīvprātīgo ugunsdzēsēju kustībai Valmieras pilsētā un tuvākajā apkārtnē, ignorējot, piemēram, vispārīgus Valmieras pilsētas vēstures materiālus. Tiks raksturotas piecas no skaidrāk izsekojamajām tēmām plašajā dokumentu kolekcijā. Proti, depo ēku un zemju jautājums, tehnikas un automobiļu iegāde, karoga izgatavošana, biedrības aprīkojums un zirgu noma ugunsdzēsēju vajadzībām. Šie jautājumi ne tikai skaidri izsekojami Matuļa kolekcijā, bet arī sniedz panorāmisku ieskatu biedrības aktivitātēs, aptverot gan ar biedrības tradīcijām, gan ar darbam nepieciešamajiem līdzekļiem saistītus jautājumus. Vienlaikus, šīs liecības rāda, ka daudzas no šodienas aktualitātēm un izaicinājumiem ugunsdrošībā ir bijuši jau pazīstami vairāk kā 100 gadus.

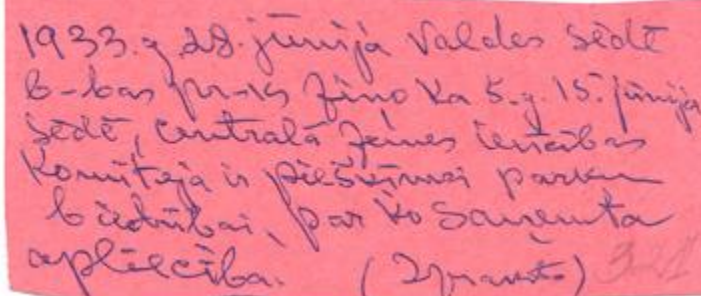
Ziņojumu papildina ilustratīvais materiāls, kas demonstrē Matuļa kolekcijas formu, kā arī viens pielikums, kurā iekļauts pilns dokumentu tēmu saraksts un piešķirtais kārtas numurs krājumā. Mapes virsrakstu papildina komentāri par to tālākajām pētniecības iespējām.

1. Jauna depo celtniecība un ugunsdzēsēju parks (Mape Nr. 34 LUM 6884/3)

Kā liecina 1929.gada 22. maija protokola Nr.5 izraksts (323)⁴, šajā Valmieras Brīvprātīgo Ugunsdzēsēju Biedrības (turpmāk tekstā BUB) valdes sēdē tika dibināta Mājas komiteja, kuras uzdevums bija visu biedrības īpašumu pārraudzīšana, ar tiem saistīto darbu veikšana. Komitejā ievēlēti Aug. Ozols, Jānis Auniņš, Mārtiņš Zalle, Max. Veijdes un Fēliksa Keršteina.

1934. gada 10. janvāra valdes sēdes 1. protokola 6. punkta norakstā (318) ziņots, ka biedrība plāno iegādāties 100 kokus parka paviljona un deju grīdas izbūvei. Nozīmēta komisija šī pirkuma veikšanai. Atsaucoties uz žurnāla *Ugunsdzēsējs* 1934.g. maija publikācijas norakstu (šis fakts ilustrē visu J.Matuļa materiālu), Valmieras BUB ieguvusi 3 hektāru zemi parka ierīkošanai. Ne mazāk būtiska aktualitāte ir bijusi jaunas depo ēkas celtniecība un vecās celtnes nojaukšana, abi procesi, kas plānoti 1937. gada nogalē (208). Kā liecina kāds cits izraksts, projekts izmaksājis 35.000 latu (205).

Kā aktuālā problēma kolekcijās dokumentos parādās zemju gabalu un ēku jautājums. Valmieras BUB lūdz saglabāt nojaukšanai paredzētas mājas celtnes, lai tur (noprotams otrā pilsētas pusē no esošā depo) izveidotu ugunsdzēsības rīku novietni vai depo nodaļu. Tas, ņemot vērā pilsētas paplašināšanos, būtu svarīgi, lai ugunsdzēsēji spētu nosargāt minēto rajonu, kurā gandrīz visas būves ir no koka (225).

1933. g. 28. jūnijā Valdes sēdē
B-bas priekšsēdētāja k. 5. jūnijā
sēdē, Centrālās Jēmas tēlniecības
Komitejā ir pieņemta parka
biedrībai, par ko saņemta
apliecība. (225)

Protokola izraksts par parka piešķiršanu biedrībai. Ar zīmuli ierakstītais skaitlis 321 apzīmē lapas kārtas skaitli jeb numuru kolekcijas LUM 6884 ietvaros.

34. mape LUM 6884/3

⁴ Iekavās norādītais skaitlis apzīmē attiecīgā dokumentam numerācijas skaitli, kas piešķirts muzejā. Vairākos gadījumos skaitliski augstāks cipars attiecas uz hronoloģiski senāku dokumentu.

2. Automobiļu iegāde (34. mape LUM 6884/4)

Vairāki 1929.gada ziemas un pavasara protokolu noraksti sniedz ieskatu ugunsdzēsēju automašīnas ieguves kārtībā. Balstoties uz BUB fondā iekrātajiem līdzekļiem, lemts par smagās automašīnas šasijas iegādi. Procesa virzīšanai ievēlēta komisija, kuras uzdevums ir izvēlēties labāko auto tipu un slēgt līgumu. Īpaši akcentēts izvēlēties ne tikai masīvu un izturīgu auto, bet arī pievērst uzmanību pārstāvniecībai Latvijā, lai būtu iespējams iegūt jaunas rezerves daļas (302).

Jautājumus aktualizēts atkal 6.martā, kad tas atlikts saistībā ar Saeimas iespējamiem grozījumiem ugunsapkarošanas likumā. Proti, ugunsdzēsības rīki no ārzemēm, ko iegādājas BUB, tiktu atbrīvoti no muitas nodokļa. Līdz ar to, pieņemts auto šasijas iegādi neuzsākt, pirms nav šis likums pieņemts (306).

Jautājums atgriežas dienaskārtībā 1929.gada 27. maijā, kad biedrības valdes sapulcē trīs dienas kārtības punkti veltīti jautājumiem saistībā ar auto. Pirmkārt, saskaņā ar 1929.gada 6. februāra lēmumu (Nr.132) komisija izvēlējusies Akciju sabiedrības Auto (Rīga, Skolas iela 4) automobiļa *Chevrolet* šasiju (cena 4700 Ls). Maksājumu paredzēts veikt trīs piegājienu. Šasija pieņemta 24. maijā Valmierā (303). Tajā pašā dienā lemts par auto novietošanu (307) BUB depo, kaut arī depo durvis par šauru tāda auto iebraukšanai. Durvju paplašināšanu uzdots veikt depo komitejai (307). Visbeidzot, risināts jautājums par auto virsbūves izgatavošanu (305). Valdē pieņemts lēmums lūgt mašīnfabrikas H. Peters (Rīga, Kalnciema iela 36/38) sniegt konsultāciju par uzbūves parauga plānu un izmaksu aprēķinu, kā arī izvēlēties meistarū.

Mēnesi vēlāk, 1929.gada 27.jūnijā, valde lemj uzdot auto koka un metāldarbu uzņēmējam Laķim auto virsbūves izstrādi. Darbam atvēlēta summa 1500 lati, ko paredzēts veikt līdz 1.septembrim. Matuļa dokumentu kolekcijā par šī auto iegādi un izstrādi vairs citu liecību nav.

Izrauts - " Protokols Nr. 5.

305 (8)

Val. Br. Ug. l. b. Valdes Sēde 1929. gada 27. maijā -

-- 7.) Automobiļa uzlāves jautājums.

Sakarā ar iegādāto automobiļa Šasiju, vajadzīgs tai uzlāvēt platformu piemēroti uzgumstosēdņi. Vajadzībai, bet bez noteikta plāna grūti atrast šā uzlāvetas meistaru, kas to varētu uzlāvēt, kādēļ Valde nolēma; lūgt mašīnfabrikas īpašnieku J. Peters Rīgā, Kalnciema ielā Nr. 36/38 - izstrādāt šai bičūlai uzgumstosēdņu automobiļa uzlāves paraugu plānu ar maksas aprēķinu, pēc kam rūpniecības atrast šim darbam piemērotu meistaru.

#

sekretārs J. Čirulis

Izrauts - " Protokols Nr. 2.

306

Val. Br. Ug. l. b. Valdes Sēde 1929. gada 6. martā, --

- 1.) Automobiļa Šasijas iegādāšanas jautājums.

Pārrunājot automobiļa Šasijas iegādāšanas jautājumu un ņemot vērā, ka Saimes Komisijas konsultācija atradās uzgumstosēdņu tīkuma, kā paredzēts uzgumstosēdņu tīkuma un piederumu, ko šīs organizācijas Satvām vajadzīgam. Saimes no uzņemti, būtu no šūnitas nodotā, kādēļ Valde lēma pie šādā tīkuma šūnitas pieņemšanai un publicēšanai, automobiļa Šasijas iegādāšanu meģērt.

sekretārs J. Čirulis

Izrauts - " Protokols Nr. 9.

308 (9)

Val. Br. Ug. l. b. Valdes Sēde 1929. g. 27. jūnijā. --

1.) Darņiezādātis automašīna virsbūves izdošana

-- Valde nolēmj, izdot automašīnas koka un metaldarbu uzņēmījam Lāsim Kopa, ar Kersteinu par šo 1500. -- Termins izlāvētas mašīnas nodotānai tīk. noteikts uz 1. septembri 1929. g. --

Automobiļa šasijas iegādes un virsbūves darināšanas jautājumi.

34.mape LUM 6884/4

3. Valmieras BUB 70 jubilejas karoga izgatavošana (Mape Nr.34 LUM 6884/2)

Viens no jautājumu lokiem, kam līdzīgā veidā iespējams izsekot cauri Matuļa kolekcijai, veltīts Valmieras BUB jaunā karoga izgatavošanai. 1936.gada 21.augusta Latvijas

Ugunsdzēsēju Biedrību un Organizāciju savienības apkārtraksts Nr.618 norāda uz problēmu, ka vairākas ugunsdzēsēju organizācijas lieto karogus ar uzrakstiem svešvalodās, kas "latviskā Latvijā nav pielaižams" (134). Līdz ar to, likts līdz 1936.g. 20. septembrim visus karogus, kuros ir uzraksti svešvalodās, mainīt uz latviešu valodu, lai "neceltos pārpratumi oficiālajos gājienos un citos sarīkojumos", noprotams, valsts svētku pasākumos novembrī.

1887. gadā izgatavotais Valmieras BUB karogs ar tekstiem vācu valodā. LUM-1449/1.
Foto: Latvijas Ugunsdzēsības muzeja krājums.

Nedēļu vēlāk, 27.augustā, Valmieras BUB adresējusi ziņojumu Latvijas ugunsdzēsēju biedrību un organizāciju savienībai, lai vēstītu, ka “15. maija valsts atjaunošanas svētkos” karogam pievienota iesvētīta lenta ar uzrakstu latviešu valodā. Tikmēr jau ir izstrādāts jauna karoga mets, ko plānots iesvētīt BUB 70. jubilejā (135).

Noprotams, ka 1936.gads noslēgts ar veco karogu, jo jautājums dienaskārtībā atgriezies 1937.gada 19. janvārī. Šoreiz BUB ziņa adresēta Valmieras pilsētas valdei, informējot, ka BUB ir izvēlējusies karogam grafiķa Eižena Bodnieka metu. Seko lūgums pilsētai izgatavot šo karogu un pasniegt biedrības gadaspētkos (125). Ņemot vērā, ka līdz tam lietotais 1887. gadā izgatavotais karogs, nebija Latvijas valdības apstiprināts, Iekšlietu ministrijas Būvniecības pārvaldei lūgts apstiprināt jauno karogu, saņemot mākslinieka Eižena Bodnieka karoga zīmējumu un foto (140).

Taču dažus mēnešus vēlāk, 14. jūnijā, BUB saņemta Sabiedrisko lietu ministrijas vēstule, ka tā apstiprinās karogu, ja tas tiks samazināts 150x120 cm izmēros. (139). Nākamajā dienā Sabiedrisko lietu ministrijai adresēta vēstule ar iebildumiem, ka karogs jau ir izgatavots, to paredzēts pasniegt pēc pusotra mēneša paredzētajos gadaspētkos (1. augustā), tādēļ lūgts neatteikt un paātrināt karoga apstiprināšanu (138).

Diemžēl arī šeit Matuļa kolekcija vai nu apraujas, vai arī nesniedz skaidrību kā jautājums atrisināts. Vienīgā pazīme, ka visas iesaistītās puses guvušas apmierinošu rezultātu ir Valmieras BUB 70 gadu darba atcerei veltītā dievkalpojuma programma 1. augustā (141-142). Tajā iekļauta arī minētā karoga iesvētīšana, kaut arī nav iegūstama atbilde kāds tad beigās bijis karoga izmērs un vai Iekšlietu ministrija apstiprinājusi E.Bodnieka metu.

4. Aprīkojums un signalizācijas vietas Valmierā (34. mape LUM 6884/4)

Līdzīga veida pēctecību veido Valmieras BUB un Kara Ministrijas Intendantūras⁵ Valmieras noliktavas sarakste (197). Tā ļauj gūt ieskatu Valmieras BUB aprīkojumā un iespējās divdesmito gadu nogalē. 1928. gada 11. jūnijā BUB saņemta vēstule ar prasību sniegt sekojošu informāciju:

1. Kādi ugunsdzēsāmie aparāti atrodas BUB rīcībā.
2. Kā visātrāk būtu izsaukami ugunsdzēsēji
3. Cik ilgā laikā pēc trauksmes saņemšanas, BUB komanda varētu sasniegt Intendantūras noliktavu Valmieras stacijā.

Nedēļu vēlāk Intendantūras Valmieras noliktavas priekšniekam adresēts detalizēts ziņojums, ka uz 1929. gada 11. jūniju Valmieras BUB rīcībā ir:

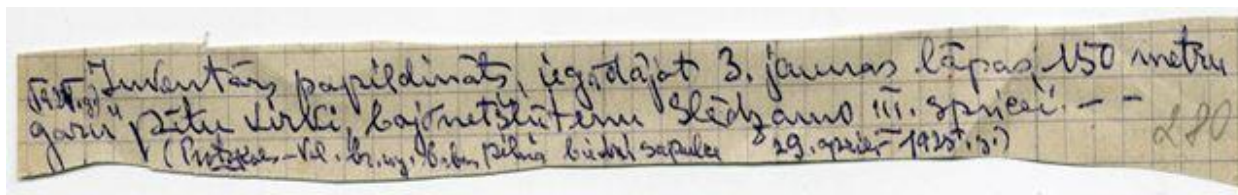
1. Sešas *šprices* (jeb rokas sūkņi, turpmāk tekstā lietots jēdziens *rokas sūkņi*) un viens motorsūkņi "ar attiecīgu daudzumu" šļūtenēm, mucām, kāpnēm un ķekšiem.
2. Komanda izsaukama zvanot pa telefonu Nr. 40, tirgotājam Pēterim Lipiņam, VII sūkņa komandierim. Kā alternatīva minēta ugunsdzēsēju trauksmes signāls. Pēc tā saņemšanas noliktava tiktu sasniegta 10 minūšu laikā. Tad ugunsdzēsēji ierastos ar vienu rokas sūkni.
3. Motorsūkņi un pārējais ekipējums atrodas pie tirgus laukuma, izsaukams pa telefonu Nr. 159, taču Intendantūras noliktavas ugunsdzēsēji sasniegtu vien 25 minūšu laikā.

⁵ Armijas apgādes jeb intendantūras sistēma. Armijas apgādes funkcijas 20. gadu beigās – 30.gadu sākumā pildīja Kara ministrijas Galvenā intendantūras pārvalde, Bruņošanās pārvalde, Kara sanitārā pārvalde, Kara būvniecības, Budžeta un kredīta pārvalde. No 1933. gada 1.aprīļa visas minētās pārvaldes apvienoja vienā armijas vienību intendantūras dienestā – Apgādes pārvaldē, kura pastāvēja līdz armijas bojā ejai padomju okupācijas rezultātā 1940.gada vasarā. Sīkāk: Ciganovs, Juris (2014) Latvijas armijas intendantūras dienesti (1919.–1940.). Promocijas darbs. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/4960>

Vēstule noslēdzas ar BUB aicinājumu Kara resoram “nākt pretīm” un palīdzēt iegādāties automobili, lai noliktava būtu sasniedzama 10 minūšu laikā vai “pat vēl ātrāki” (278).

Trauksmes izziņošanas līdzekļi un izbraukšanas efektivitātes celšana, kā liecina dokumentu kolekcija, ir bijusi aktuāla nemitīgi. Un tā, laikraksts *Vidzemnieks* 1919.g. 4 jūlija vēstī, ka BUB vērsusies pie baznīcas ar lūgumu ļaut izmantot tā zvanus, kamēr signalizācijas aparāts “no igauņiem samaitāts” (259).

Jāpiezīmē, ka Matuļa kolekcija sniedz visai plašu informāciju par signalizācijas vietām Valmierā. Piemēram, 1906. gadā tādas ir desmit, dokumentā arī norādītas adreses un māju saimnieki, piemēram, kāds Kuno Trey, kura nams atrodas Rīgas ielā (258). Trīs gadus vēlāk, pēc izraksta no 1909. gada 11. jūlija laikraksta Valmieras Ziņotājs, šādas vietas ir astoņas (260). Savukārt, 1920. gada 3. februāra laikraksta *Vidzemnieks* 11. numurā publicēts Valmieras BUB sēdes piedāvājums ar trīspadsmit jaunām adresēm, kur izvietot ugunsgrēka pieteikšanas un signalizēšanas vietas jeb tā *saucamos signālu ragus*. Materiāli nesniedz atbildi vai un kā šie priekšlikumi ieviesti dzīvē, taču 1930. gada BUB valdes sēdē norādīts, ka jaunizveidotā signalizācija ir jāpieslēdz pilsētas elektrības tīklam, taču nav zināms, cik tas izmaksās un kā šo procesu veikt. Tas uzdots BUB mantzinim F. Kersteinam (256).

Protokola noraksts par inventāra papildināšanu, 1925. gada 29. aprīļa BUB biedru sapulcē. 34. mape LUM 6884/4

Lielais vairums dokumentu norakstu veikti uz nelielām rūtiņu papīra vai zīdpapīra strēmelēm. Tajos sīkāk rokrakstā atstāstīts sēžu protokolu vai avīzrakstu saturs.

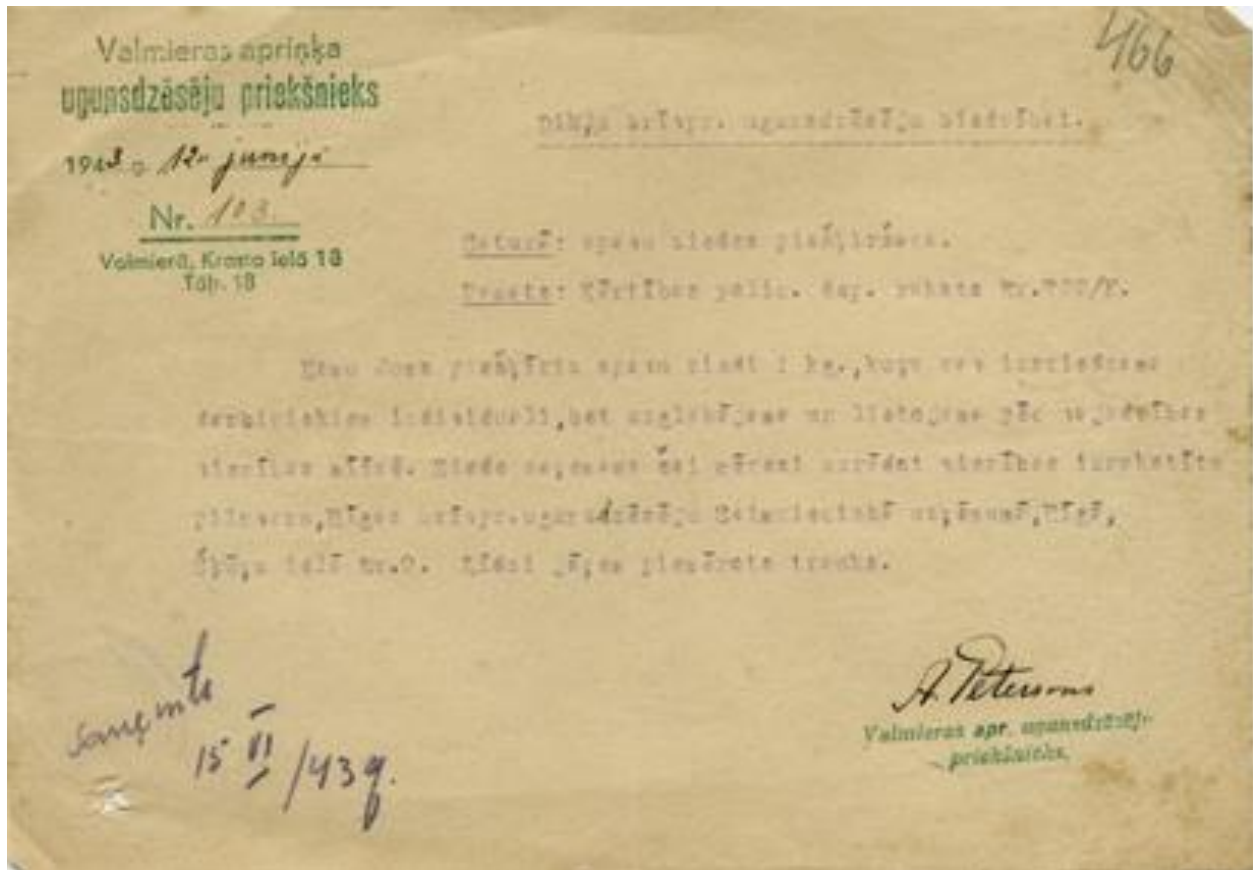
5. Zirgu noma ugunsgrēkos (35.mape LUM 6884/9)

Ieskatu vēlamajā ugunsdzēsības kārtībā, kā arī jautājumos par ugunsdzēsēju apgādi sniedz BUB izstrādātie noteikumi. Tajos skarts visai plašs jautājumu loks par gan par prevenciju, gan par praktiskajiem soļiem dzēšanas efektivitātes celšanā.

1924.gadā izdotie Valmieras pilsētas noteikumi paredz, ka katrā mājā jāatrodas vienām trepēm, kuras sasniedz ēkas otro stāvu un ķeksim, bet visu zirgu īpašniekiem, izdzirdot trauksmes taures pūšanu, zirgi un aizjūgi jānogādā pie “ugunsdzēsēju mājas”, lai transportētu ūdeni un dzēšanas rīkus (242).

Noprotams, ka izaicinājums bijis tieši zirgi jeb to saimnieki. 1930. gada 9. maijā *Valmieras Avīzē* publicēts atgādinājums, ka pilsētā dzīvojošajiem zirgu īpašniekiem ir pienākums nogādāt savus zirgus un aizjūgus ugunsdzēsēju priekšniecības rīcībā, ja sācies ugunsgrēks. Šī noteikuma neievērošanas gadījumā paredzēti sodi. Kolekcijā agrākais šāda rakstura atgādinājums datēts ar 1919. gada 22. jūliju (269).

Kā viens no līdzekļiem, lai veicinātu zirgu saņemšanu, bijušas naudas balvas. Kolekcijā atrodama sarakste starp Valmieras pilsētas valdi un BUB, kurā veikta abpusēja vienošanās, ka par katru stundu zirga īpašnieks saņem vienu latu. Kā arī pirmie trīs ieradušies saņem prēmijas. Pirmais divus latus, otrais 1.75, bet trešais 1 latu (271, 272).

1943. gada ziņojums Dikļu BUB par apavu ziedes piešķiršanu. Šāda rakstura oficiāli dokumenti sastāda kolekcijas vērtīgāko, kaut arī mazāko daļu.

Mape Nr. 35 LUM 6884/9

NOBEIGUMS

Jāņa Matuļa dokumentu kolekcija, iespējams, ir interesantāka tieši kā tās veidotājā personības spogulis. Vēsturnieks diletants, kas ar lielu misijas apziņu un mīlestību ir krājis visu, kas piederīgs Valmieras un tuvākās apkārtnes vēsturei, fokusā ieceļot brīvprātīgo ugunsdzēsēju kustību. Šis apjomīgais materiāls, ko veido vēstules, dokumenti, to noraksti un ārkārtīgi liels daudzums mazu papīra strēmeļu, sniedz unikālu ieskatu biedrības aktualitātēs un izaicinājumos no 20. gs. sākuma, cauri neatkarīgai Latvijai un K.Ulmaņa autoritatīvajam režīmam, līdz pat valstiskuma zaudēšanai pēc Otrā pasaules kara.

Par spīti lielajam daudzumam informācijas, plašie materiāli kalpo drīzāk kā norādes un orientieri, jo vien retumis tie atklāj kādu konkrēti izstrādātu vēstures lappusi. Proti, tikai dažos gadījumos, materiāls ir pietiekams, lai izsekotu kādas problēmas sākuma un tās atrisinājumiem. Vienlaikus, dokumenti sniedz plašu ieskatu BUB personālijās un veidos kā risinātas arī šodien aktuālas ārkārtas dienestu problēmas: tehnikas trūkums, ēku nepieciešamība, simboli un tradīcijas, veidi kā izglītēt un iesaistīt sabiedrību. Kolekcijas skatāma kā Jāņa Matuļa arhīvs, citātu kartotēka un materiālu vākus, kas var kalpot sīkākai Valmieras BUB vēstures izpētē. Tad Matuļa arhīvs ne tikai var sniegt faktus, bet arī jau norādīt, kur meklējamas plašākas ziņas. Piemēram, pēc citāta izraksta uzmeklējot pilnu attiecīgās BUB valdes sēdes protokolu vai publikāciju presē. Diemžēl, vien retajā gadījumā šie materiāli kalpotu kā primārā bāze. Izņemot biedru sarakstus, vēstuļu un lēmumu oriģinālus, vairums kolekcijas drīzāk skatāma kā norādes jeb ceļš uz avotiem.

Neapšaubāma ir šīs kolekcijas vērtība kā BUB darbības atspoguļojums un dažādu interesantu faktu krātuve muzeja ekskursiju vadītājiem par brīvprātīgo biedrību kustību un Valmieras pilsētas vēstures interesentiem. Taču lietderīgam un uz avotiem vēršamam darbam ar šo materiālu, nepieciešami skaidri definēti uzdevumi un jautājumi jeb interpretatīvais leņķis. Pretējā gadījumā kolekcija paliek vien katalogs, kurš rāda kas un kad ir bijis aktuāls Valmieras ugunsdzēsējiem.

Izmantotie avoti

1. Valmieras BUB vēsture, LUM UDK 6844/1-12

Izmantotā literatūra

1. Zanders, Ojārs (2006). Kas jaunākajām paaudzēm mazāk zināms: par dzīvi, grāmatām un bibliotēku. Bibliotēku Pasaule, Nr.35., 36. Pieejams: <https://periodika.lndb.lv/periodika2viewer/?lang=fr#issue:309432>
2. Ciganovs, Juris (2014) Latvijas armijas intendantūras dienesti (1919.–1940.). Latvijas Universitāte: promocijas darbs. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/4960>

Valmieras BUB vēsture (LUM 6844) dokumentu saraksts

LUM 6884/1 Valmieras BUB dāmu komiteja

Dokumenti no 1932. līdz 1987.g. par dāmu komitejas dibināšanu (111), amatu sadali (113), komitejas sastāvu (117) un biedreņu nāvi (233,239,240).

LUM 6884/2 Valmieras BUB regālijas

Ziņas par formas tērpu, karogu un uzpleču izstrādi un valkāšanu.

LUM 6884/3 Valmieras BUB depo, ugunsdzēsēju parks

Vairākos dokumentos izsekojams jautājumiem par depo būves plāniem 1919., 1929 un 1928.gadā, ūdensvada izbūvi (421) un zemes gabala piešķiršanu parka izbūvei (1933.-1935).

LUM 6884/4 Valmieras BUB tehnika

Dokumenti klasificējami trijās grupās: ugunsgrēka signalizācijas vietu saraksts pilsētā (157,258,261), motorsūkņu iegādes jautājumi (185,286) un ugunsdzēsēju auto iegāde (301,303, 306), mašīnas korpusa izbūve (308).

LUM 6884/5 Valmieras BUB gada pārskati laika periodā no 1927. līdz 1939. gadam

Sniedz ieskatu Valmieras BUB dienaskārtībā un iesaistītās personālijās.

LUM 6884/6 Valmieras BUB lenākumi un izdevumi

Dažāda veida dokumenti par ziedojumiem, norēķiniem un budžetu. Dokumenti atspoguļo Valmieras BUB biežākos tēriņus, piemēram, baļļu rīkošana un ekipējuma iegāde.

LUM 6884/7 BUB struktūrvienības, sadale, likvidācija un apvienošana

LUM 6884/8 Apliecības, izziņas, anketas; apdrošināšanas polises

Sniedz informāciju par personālijām.

LUM 6884/9 Saistošie noteikumi Valmierā

Dažāda rakstura preventīvie un organizatoriskie nosacījumi

LUM 6884/10 Konferenču un sapulču materiāli

konspekti, lēmumi, statūti un kongresi

Pārsvārā okupācijas perioda materiāli.

LUM 6884/11 Valmieras pilsētas, muzeja un BUB vēstures fakti

LUM 6884/12 Avīžu izgriezumi

Valmieras senākās vēstures notikumi, ugunsdzēsības vēsture pilsētā un citi fakti.

LUM 6884/13 Valmieras BUB gadaskvētki (1927; 1929; 1935; 1937; 1938; 1967) apjomīga mape, kurā apkopotas telegrammas, apsveikumi, organizatoriska rakstura telegrammas un ielūgumi uz dažādiem BUB gadaskvētku pasākumiem.

LUM 6884/14 Apbalvoto saraksti protokoli un saraksti par apbalvotajiem ugunsdzēsējiem (no 1902. līdz 1937. gadam). Personālijas.

LUM 6844/15 BUB sarīkojumi: labdarības pasākumi, balles. Protokoli, avīžu izraksti par ballēm, labdarības pasākumiem un citām biedrības aktivitātēm.

LUM 6844/16 Valmieras BUB biedru saraksti. Mapē apvienoti gan BUB biedru saraksti, gan ziņas par mirušajiem biedriem, saraksti ar kolonnas treniņu apmeklējumu un citi dokumenti, kas atspoguļo Valmieras BUB biedru sastāvu, piemēram, saraksts ar dalībniekiem un ziedojumiem, kas paredzēti kapu vainagu iegādei BUB 100. Jubilejas svētkos. Sniedz ieskatu personālijās.